

USAID | SERBIA AND MONTENEGRO
FROM THE AMERICAN PEOPLE

BILTEN VESTI O PROGRAMIMA

MISIJA USAID-a U SRBIJI I CRNOJ GORI

Juli-oktobar 2005. godine

Pomoći USAID-a proizvođačima tradicionalnih rukotvorina u Srbiji i Crnoj Gori stvara ekonomski mogućnosti tako što podstiče visoke standarde proizvodnje i inovativne marketinške tehnike. Ovi pleteni ručni radovi koji su proizvele članice zanatske grupe "Etno-mreža", njih 300, predstavljaju deo sve većeg doprinosa zajednica zanatlja regionalnom razvoju.

KORISNICI PROGRAMA USAID POSLALI SU POMOĆ ŽRTVAMA Uragana Katrina

"OVO JE NAŠ NAČIN DA KAŽEMO HVALA"

Kada su Saša Beljić i druga dva člana prve Poljoprivredne zadruge u Medvedi na jugu Srbije čuli za mogućnost da pruže pomoć žrtvama uragana Katrina, odmah su priskočili. Ova tri čoveka, koji su od američkog naroda preko organizacije Mercy Corps dobili sredstva za razvoj poljoprivrede poklonili su 500 dolara stanovnicima Nju Orleansa. "Možda je deo pomoći koju smo mi primili zapravo došla iz Nju Orleansa," kaže Beljić. "Ovo je naš način da kažemo hvala"

Beljić i njegove kolege iskoristili su pomoć od USAID-a za osnivanje Poljoprivredne zadruge Medveda, koja deluje na razvoj savremene poljoprivredne proizvodnje u celom regionu Medvede. Dvanaest članova ove zadruge bavi se proizvodnjom visokokvalitetnog povrća, kao i razmenom informacija i iskustva. Njihov rad uključuje i značajne projekte poboljšanja kvaliteta života u lokalnoj zajednici: ova zadruga je izgradila kuću u selu Medveda za devetočlanu rom-

sku porodicu, kupila i instalirala sistem za grejanje za lokalno zabaviste, i opremila lokalnu osnovnu školu kompjuterom.

Uspeh ove Poljoprivredne zadruge doneo je određenu finansijsku stabilnost porodica - ma njihovih članova i više optimizma za razvoj privrednih mogućnosti u regionu. Po Beljiću, sledeći projekat članova biće podizanje 12 staklenika u regionu koje će delovati kao laboratorije za nastavu iz savremene poljoprivrede. Članovi ove grupe su ujedinjeni u naporima da maksimalno povećaju koristi koje njihova zadruga pruža i žele da pomognu svojim susedima da nauče da gaje i prodaju visokokvalitetno povrće koje će im doneti veći prihod.

U kratkom pismu priloženom poklonu žrtvama uragana, Beljić i njegove kolege zamolili su primaoce njihovog poklona da budu "hrabri i da veruju" u budućnost. Strpljenje i upornost, savetuju oni, provešće ih kroz iskušenja koja nosi ovaj uragan.

Članovi poljoprivredne zadruge Medveda poslali su 500 dolara kao poklon žrtvama uragana Katrina

Ovaj gest plemenitosti i saveta iz srca predstavljaju više od skromnog priznanja njihovog sopstvenog strpljenja tokom teških vremena. Oni su i dokaz veza koje se stvaraju kroz pomoć koju SAD pružaju razvoju Srbije. ■

SAJAM KREDITA POVEZUJE FINANSIJSKE INSTITUCIJE SA PREDUZEĆIMA I GRAĐANIMA

Nedavno je u Kruševcu, gradu na jugu Srbije, održana velika manifestacija koja je pružila jedinstvenu priliku za razmenu informacija i ključnu priliku za uspostavljanje kontakata. Prvi takve vrste, ovaj sajam kredita, realizovan uz pomoć USAID-ovog partnera Mercy Corps, organizovan je radi promovisanja upotrebe kredita za širenje mikro, malih i srednjih preduzeća (SME). Ovaj sajam posetilo je više od 2500 ljudi, uključujući i predstavnike lokalnih banaka, preduzetnike i zainteresovane građane.

SME preduzeća su u središtu pomoći koju SAD pruža narodu Srbije i Crne Gore, jer stvaraju osnovu, temelje za otvaranje novih radnih mesta i za kontinuirani ekonomski rast. Trenutno, u Srbiji finansijske i kreditne institucije u svojim portfolijima imaju manje

Gradonačelnik Kruševca Dragan Andelković otvara Sajam kredita 2005. godine u Kruševcu

SME preduzeća u saradnji sa 25 kreditora u regionu Kruševca.

Sajam kredita je pružio jedinstvenu priliku za uspostavljanje saradnje između kreditnih institucija i postojećih odnosno potencijalnih SME preduzeća, omogućavajući obema stranama da preispitaju svoje potrebe i mogućnosti za saradnju. Posetnici Sajma kredita primetili su da se kamatne stope i finansijske usluge koje pružaju različite finansijske institucije koje su učestvovale na sajmu veoma razlikuju. "U Kruševcu nikada ranije nismo imali dogadjaj poput ovoga. Zanimljivo je videti sve ove banke skupa na jednom mestu, kako konkurišu jedne protiv drugih, ali i da shvatimo koliko su kod nekih banaka kamatne stope visoke, dok su kod drugih sasvim razumne" kaže Igor Nikolić, vlasnik firme iz Kruševca. ■

od 50.000 kredita za mikropreduzeća. Ovo je daleko ispod kapaciteta ovog sektora za koji bi prema proceni stručnjaka moglo da se obezbedi i do tri miliona kredita. Mercy Corps nastavlja da radi na razvoju novih

GAJENJE SIMBOLA MIRA I NAPRETKA

S a svojih 4500 stabala maslina, Crna Gora je nekad bila glavni snabdevač viših Jugoslovenskih republika maslinovim uljem. Sa raspadom Jugoslavije, privrednim sankcijama koje su usledile uz izolaciju, došlo je do stagnacije industrije maslina. Celi deceniju maslinjaci su zapuštani, branje je radeno ručno tako što su se masline ubirale sa zemlje, a poljoprivrednici svoje proizvode prodavalili u neobeleženim posudama.

Danas je u toku serija projekata za revitalizaciju industrije maslina zahvaljujući USAID-ovom Programu revitalizacije zajednica demokratskim delovanjem (CRDA) koji na jugu Crne Gore sprovodi organizacija International Relief and Development (IRD). Kroz ovaj program američki narod je finansirao niz projekata koji poboljšavaju život proizvođača maslina i stvaraju preduslove za uspeh Crne Gore na regionalnom i međunarodnom tržištu maslina.

Godine 2002. USAID je kroz program CRDA uspostavio partnerski odnos sa Udruženjem odgajivača maslina u Baru, primorskoj opštini Crne Gore sa tada jedinom postojećom proizvodnjom maslina u republici i obezbedio im opremu za mehaničko branje maslina. Članovi Udruženja odgajivača maslina iz Bara kao i Ulcinja, drugog primorskog grada u Crnoj Gori, prisustvovali su konferenciji odgajivača maslina

Alati obezbedeni od USAID-a su prvi korak ka pripremi maslinjaka u Bokokotorskom zalivu za obnovljenu proizvodnju

u Hrvatskoj. Tamo su se upoznali sa novim trendovim u gajenju maslina i sa nacinom rada u ovoj industrijskoj grani u drugim evropskim zemljama, uključujući Italiju i Španiju. Tatjana Perović, stručnjak za poljoprivredu iz Bara, otisla je na studijsko putovanje u Italiju, koja se svrstava u red najvećih proizvođača i izvoznika maslina i maslinovog ulja na svetu, kako bi se upoznala sa najnovijim tehnologijama insekticida. Po povratku, gospođa Perović je podučavala lokalne odgajivače tehnikama kontrole štetočina kojima se ne

ugrožava sam proizvod.

Posle ovih početnih ulaganja u industriju maslina u Crnoj Gori, USAID nastavlja da pomaže ovaj sektor finansiranjem fabrike za preradu maslinovog ulja u Mrkojevićima, delu Bara koji je čoven po svojim maslinjacima. USAID takođe obezbeđuje specijalizovanu opremu za unapređenje kvaliteta maslinovog ulja Institutu za supropsku vegetaciju u Baru. Po Dragunu Martinoviću, predsedniku Udruženja odgajivača maslina u Baru, ova ulaganja su dovela do, kako je procenjeno, trostrukog povećanja proizvodnje maslinovog ulja.

Uspesi Bara i Ulcinja ohrabrili su i druge vlasnike maslinjaka u Bokokotorskem zalivu, takođe na crnogorskem primorju, da otpočnu sa revitalizacijom svojih maslinjaka. Više od 75 procenata od 130 hiljada stabala maslina u Bokokotorskom regionu bilo je napušteno, nije obrezivano godinama, i bilo je zaraslo u korov i grmlje. Preko svog partnera IRD, USAID je poklonio testere i kosilice za travu da bi se vlasnicima pomoglo u pripremi svojih maslinjaka za obnovljenu proizvodnju. Vraćanje crnogorskih odgajivača maslina i proizvođača maslinovog ulja u poziciju da doprinose lokalnom i regionalnom privrednom razvoju predstavlja samo jedno od dostignuća programa CRDA. Međutim, jedini je koji može vratiti značenje nekada poznatoj izreci: "Budi ponosan kao što je Bar na svoje maslinjake."

Odgajivači maslina iz Bara i Ulcinja putovali su u Hrvatsku da bi se upoznali sa najnovijim trendovima u gajenju maslina

DVANAEST BEOGRADSKIH OPŠTINA POČINJE KAMPAÑU ZA JAVNU RASPRAVU O BUDŽETU

Gradonačelnik Beograda Nenad Bogdanović i predsednici beogradskih opština započinju prvu kampanju za javnu raspravu o budžetu

akso javne rasprave o budžetima u manjim srpskim zajednicama započele još pre dve godine, primena istog mehanizma za stanovništvo 12 beogradskih opština iziskivalo je mnogo strateškog planiranja i vremena. Program za reformu lokalne samouprave u Srbiji (SLGRP) koji sprovodi organizacija Development Alternatives Inc. (DAI) sada pomaže prestoničkom regionu u prvoj ujedinjenoj kampanji na sprovodenju transparentnog i sveobuhvatnog procesa rasprave o javnom budžetu. Tim za sudelovanje građana SLGRP je obezbedio tehničku pomoć opštinskim funkcionerima za

realizaciju kampanje za javnu raspravu o budžetu u tri faze, od kojih se prva odigrala u proleće 2005. godine. Tokom te faze, tim za sudelovanje gradana SLGRP se sastao sa predstvincima BeoKom-a (opštinsko odjeljenje za komunikaciju sa stanovništvom), lokalnim medijima, Gradskim sekretarijatom za informisanje, Kabinetom Gradonačelnika Beograda i opštinama, radi osnivanja radne grupu za raspravu o budžetu. Glavni cilj ove radne grupe bilo je dogovor o medijskoj kampanji i formulisanje upitnika za prikupljanje mišljenja građana o budžetu.

Medijska kampanja je uključila informacioni seminar o raspravama o budžetu za beogradске novinare i opštinske službenike zadužene za odnose sa medijima, kao i promotivni video spot u kome su predstavljeni svih 12 predsednika beogradskih opština zajedno sa Gradonačelnikom Beograda. Upitnici za prikupljanje mišljenje građana o budžetu u kojima je prikazana preraspodela budžeta i od građana traženo da navedu svoje prioritete za 2006. godinu, poslati su krajem maja poštom, na adrese oko 450.000 domaćinstava. Grad Beograd je pokrio poštanske troškove i povratne pošiljke da bi omogućio građanima da besplatno upute svoje odgovore.

Građani su vratili ukupno 18.901 upitnika, uglavnom anonimno. Jedan stanovnik je

svoje mišljenje o ovoj kampanji izneo u sledećem pratećem komentaru: "Idete u dobrom pravcu. Samo nastavite. Imam 80 godina i po prvi put u životu mi je neko na razumljiv način prikazao pregled prihoda i rashoda Beograda."

Druga faza javne rasprave o budžetu obuhvatiće javne skupove stanovnika 12 beogradskih opština radi vođenja diskusije o budžetskim prioritetima. Ovi skupovi će se održavati popodne i uveče tokom sredine decembra na određenim lokacijama u svim opštinama. Ovi javni forumi su osmišljeni da bi se podstaklo maksimalno sudelovanje građana.

Treća faza ovog projekta planirana je za kraj decembra ili januar. U ovoj fazi, budžet pripremljen uz sugestije građana treba da usvoje sve opštinske skupštine. Završni budžeti za narednu godinu će tada biti predstavljeni građanima svih opština zvaničnim pismom u kome će se detaljno obrazložiti kako su predlozi građana oslikani u budžetskim stawkama.

Opštine će ovaj proces javne rasprave o budžetu usavršiti i ponoviti i naredne godine, nastavljajući da daju glas građanima u lokalnoj upravi i utabavajući Srbiji jasniji put ka razvoju snažnog građanskog društva neophodnog za potpunu evroatlansku integraciju. ■

VESTI UKRATKO

Prvi srpski Centar za unapređenje poslovanja (BID) osnovan 2003. godine u Valjevu, gradu na zapadu Srbije, nedavno je proslavio drugu godinu postojanja. Valjevski BID, osnovan uz pomoć USAID-a radi podsticanja ulaganje u lokalne poslovne zone i njihov razvoj, nedavno je zabeležio da je taj centar pomogao u otvaranju 40 novih firmi. Takođe je zabeleženo da je u firmama osnovanim posredstvom ovog centra

zaposlenost porasla sa 190 na 400 ljudi, i da je vrednost za najam nekretnina u ovom okrugu više nego udvostručena.

* * *

Bankarstvo i budućnost Srbije: Ušteđevina domaćinstava dostiže iznos od dve milijarde evra USAID sarađuje sa Narodnom bankom Srbije i nastavlja da pomaže vraćanje poverenja građana Srbije u bankarski sistem zemlje. Preko partnera Bearing Point, USAID je pomogao da se poveća sposobnost srpskog bankarskog sektora da privuče i sačuva imovinu klijenata, što je za rezultat imalo nove štedne račune građana. Godine 2001. na takvim računima bilo je oko 350 miliona evra (oko 300 miliona

dolara); oktobra 2005. godine, dostigli su vrednost od 2 milijarde evra (oko 1,7 miliardi dolara).

Preko partnera Bearing Point, USAID je pomogao i Ministarstvu finansija Srbije da pripremi zakon o dobrovoljnem penzijskom fondu i penzijskim planovima. Ovaj zakon utire put građanima da obezbede dodatni izvor penzijskih prihoda i mogućnost da štede za vreme kada će biti u penziji. Kroz portfolio za ekonomski razvoj USAID će nastaviti da pomaže Narodnoj banci Srbije na razvoju jakih nacionalnih kapaciteta za zaštitu dugoročne ušteđevine građana i da podstiče sudelovanje u penzijskim fondovima.

BOLJE PARKIRANJE I VIŠE PRIHODA ZA OPŠTINE

SPAŠAVANJE NEFUNKCIONALNOG SISTEMA PARKIRANJA

Na ovim znacima označene su zone parkiranja sa brojevima telefona koje treba okrenuti da se izvrši uplata

Indija, opština na severu Srbije, dugo je patila od problema sa parkiranjem koji su dostigli kritični nivo. U centru grada malobrojni javni parkinzi bili su ispunjeni vozilima stanovnika i onima koja su tu duže parkirana. Zato su posetnici, koji se kraće zadržavaju, bili prinudeni da se nepropisno parkiraju, ometaju saobraćaj i ugrožavaju pešake tako što su parkirali po trotoarima. U aprilu 2001. godine opštinske vlasti su pokušale da ove probleme reše naplatom

parkiranja u centru grada. Međutim, problemi sa parkiranjem su se nastavili i u naredne dve godine.

Kroz program za reformu lokalne samouprave (SLGRP), finansiran od strane USAID-a, Indija je primenila inovativni sistem obračuna nazvan Sistem 48 (po uzoru na CitiStart sistem koji se koristi u Baltimoru, u državi Merilend). CitiStart sistem je osmišljen radi unapređenja pružanje usluga od strane lokalnih vlasti kroz uspostavljanje pokazatelja učinka, sistematskog prikupljanje i obradu podataka, kao i unapređenja komunikacija u okviru gradskog komunalnog sistema. Sistem 48 je pokazao da su opštinski funkcioneri u Indiji bili neproduktivni kada se radilo o sistemu naplate parkiranja.

Funkcioneri su sačinili studiju procene uticaja korišćenja parking servisa sličnom onom koji se od skora primenjuje u Beogradu, a koji omogućava građanima da svoja parking mesta plaćaju preko mobilnog telefona. Opština se složila sa preporukama studije da bi takav sistem bio efikasan u rešavanju problema parkiranja. Novi sistem je proradio u martu.

Indija je investirala oko 42 hiljade dolara u ovaj novi sistem. U poređenju sa prethodnim opštinskim sistemom koji je Indiji privredio samo oko 11 hiljada dolara za dve godine, novi sistem je donosio u proseku 6600 dolara mesečno. U toku šest meseci, sistem je sam sebe otplatio, i počeo da do-

nosi prihod opštini. Pored toga što je novi sistem donosio solidnu zaradu, ukazao je i na pravce rešavanja problema koje Indija ima sa parkiranjem. Opština je usmerila 50 procenata prihoda koji se ubere novim sistemom na održavanje i širenje infrastrukture parkinga, što je opet dovelo i do podizanja kvaliteti usluga i do povećanja kapaciteta.

Ova opština je dobila mnoge pohvale od vlasnika firmi srećnih što njihovi klijenti mogu lakše da dođu do njih, kao i od građana zadovoljnih dodatnih kapacitetima i lakoćom upotrebe. Pomažući opštinskim funkcionerima u Indiji da zamene neefikasan i nedelotvoran sistem parkiranja, program SLGRP finansiran od strane USAID-a, imao je pozitivni uticaj na kvalitet života u ovoj opštini. ■

Plakat koji objašnjava novi sistem plaćanja parkinga preko telefona u Indiji

Finansijska obaveštajna jedinica u Crnoj Gori se pridružuje grupi Egmont

Crnogorska Agencija za sprečavanje pranja novca služi kao Finansijska obaveštajna jedinica u Crnoj Gori, prva linija odbrane od finansijskog kriminala i tajnog finansiranja terorističkih organizacija. Ova Agencija je nedavno obezbedila članstvo u grupi Egmont, koju čini mreža od 101 Finansijske obaveštajne jedinice koje razmenjuju informacije da uđu u trag finansijskom kriminalu koji prelazi državne granice. Članstvo u ovoj mreži predstavlja jedan od najnovijih koraka u ispunjenju međunarodnih standarda za evroatlanske integracije. Kancelarija za tehničku pomoć Trezora SAD, uz pomoć USAID-a, počela je da pomaže Crnoj Gori na osnivanju ove Finansijske obaveštajne jedinice još od 2002. godine.

* * *

Štamparija priprema profesionalce sa oslabljenim sluhom i govorom

Nedavno je u crnogorskem gradu Kotoru otvorena jedinstvena radionica koja ospozabjava mlade sa oslabljenim sluhom i govorom za poslove u štamparskoj industriji. Ova radionica je jedna od mnogih projekata koje finansira USAID sa ciljem da se crnogorski profesionalci sposobe za vršenje poslova u okviru radnih mesta koja se otvaraju na tržištu rada.

Štamparska radionica u Kotoru je osnovana kroz Program revitalizacije zajednica demo-

kratskim delovanjem (CRDA). Bila je potrebna rekonstrukcija i adaptacija postojećeg objekta, radi čega je USAID, uz pomoć organizacije International Relief and Development (IRD), stupio u partnerski odnos sa Ministarstvima za obrazovanje i socijalno sticanje, kao i sa crnogorskim birom za zapošljavanje, i završio renoviranje samog objekta. Ostali međunarodni donatori su obezbedili štamparsku opremu za ovu radionicu. Radionica već obezbeđuje zaposlenje za svoja dva bivša učenika. Ovi diplomci koriste objekat za komercijalne narudžbine za štampanje, čime se stiče dohodak koji održava aktivnosti radionice imena na obuci drugih mlađih ljudi i obezbeđuju osnove za buduće širenje.

VIDROVANSKI CENTAR MESNE ZAJEDNICE SE DIŽE IZ PEPELA

Ruševine centra mesne zajednice Vidrovan pre rekonstrukcije koju je sponzorisao USAID

Ova izvanredna građevina je bukvalno podignuta iz pepela" kaže Ljubo Vujadinović, ponosno pokazujući novi višenamenski centar mesne zajednice u Vidrovani. Vujasinović živi u živopisnom selu Rastovac u Crnoj Gori. Ovo selo uz još 12 drugih sela čini oblast Vidrovan, koja je pretežno poljoprivredni kraj. Stanovnici se još prisećaju kako je njihov centar mesne zajednice, mesto na kom se odvijao zajednički život u Vidrovani, skupovi, sastanci, druženje i odmor, nestao u plamenu pre 10 godina.

Rekonstrukcija centra mesne zajednice pojavila se kao mogućnost tek kada je prepoznata kao prioritet Saveta za lokalni razvoj Vidrovana. Kao i u desetinama zajednica širom Srbije i Crne Gore, i ovaj savet za lokalni razvoj služi kao sredstvo za ujedinjavanje suseda u težnji za postizanjem zajedničkih ciljeva. Ovi saveti u seoskim oblastima su posebno delotvorni jer podstiču komunikaciju između udaljenih suseda i prednost daju projektima na obnovi mesnih zajednica. Organizovani uz pomoć Programa revitalizacije zajednica demokratskim delovanjem (CRDA), finansiran od USAID-a, vidrovanski Savet za lokalni razvoj je u protekle tri godine realizovao pet projekata u lokalnoj zajednici.

Kada se Savet opredelio za ovaj projekat, prešlo se na obezbeđivanje sredstava. USAID je u saradnji sa regionalnim partnerom, CHF International obezbedio 69 procenata od 229 hiljada dolara koliko je projekat ukupno koštao. Vidrovanska zajednica je u partnerskom odnosu sa Vladom Crne Gore, odnosno njenom Direkcijom

za javne radove, lokalnom opština i Savetom za lokalni razvoj obezbedila preostali deo.

Vujadinović je objasnio da će ova savremena zgrada značajno poboljšati kvalitet života u regionu. "U ovom centru nalaze se neki potpuno novi objekti, kao što je recimo opremljena fiskulturna sala," kaže on. "Uskoro se očekuje otvaranje samousluge kao i lokalne lekarske ambulante ili stomatološke ordinacije." U centru mogu da se održavaju lokalni sastanci mesne zajednice, kulturne priredbe i sportske aktivnosti. Tu je takođe smeštena i poljoprivredna apoteka koja zadovoljava potrebe vidrovanskih poljoprivrednika.

Po Vujadinovićevom mišljenju, ovaj centar će dovesti do otvaranja nekoliko novih radnih mesta. "To je upravo ono što nam je potrebno," dodaje on. "Mladi obrazovani ljudi će želeti da ostanu u Vidrovani, umesto da svoju sreću traže negde drugde."

Jedina vatra koja se povremeno raspali u novom centru mesne zajednice u Vidrovani danas jeste dobroćudna ljutnja susednog sela koje je košarkaški tim iz Rastovca uspeo da porazi. ■

Novoizgrađeni centar mesne zajednice u Vidrovani uključuje i potpuno opremljenu fiskulturnu salu i poljoprivrednu apoteku

USAID PODRŽAVA NAPORE SRBIJE DA ISKORENI "TIHOG UBICU"

PROJEKTI POMAŽU ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI

Procenjuje se da u Srbiji nasilje u porodici pogada i do polovine svih žena nezavisno od njihovog socioekonomskog statusa ili nacionalnosti. Ako žrtva uopšte zatraži pomoć, često se suočava sa zakonskim i pravosudnim sistemom koji samo pojačava krivicu i stid koji one već osećaju, čime se dodatno onesposobljavaju. U opštini Užice, na zapadu Srbije, primera radi, policijski izveštaji iz 2003. godine dokumentovali su samo 20 slučajeva nasilja u porodici. A po novijim programima obuke za podizanje nivoa svesti o nasilju u porodici koje sprovodi partner USAID-a ABA/CEELI, sudije i tužioци u Srbiji nasilje u porodici sagledavaju uglavnom kao porodični problem, izvan domena sudske nadležnosti. Ali zahvaljujući nekolicini projekata koje sponzoriše USAID, snage zakona i pravnici su bolje opremljeni da se uhvate u koštač sa slučajevima nasilja u porodici.

U najširem smislu ovi projekti osnažuju sposobnost srpskog društva da podrži žrtve nasilja u porodici i da im pomogne. U zapadnoj Srbiji USAID je uz pomoć svog partnera, organizacije International Relief and Development (IRD), pomogao otvaranje četiri tzv. SOS centra (Užice, Arilje, Požega i Bajina Bašta). Ovi centri deluju kao isturene tačke koje su otvorene za javnost i pružaju specijalizovanu pomoć žrtvama.

Osmišljen uz pomoć stručnjaka za porodična i socijalna pitanja, projekat SOS centara u zapadnoj Srbiji obuhvatio je radionice i seminare za informisanje javnosti o pitanjima vezanim za nasilje u porodici. SOS centri imaju telefone i osposobljene dobrovoljce koji odgovaraju na krizne situacije pojave nasilja u porodici. Lokalni donatori i Švajcarska organizacija za razvoj i saradnju (SDC) pridružili su se naporima USAID-a i pomogli da se 2004. godine osnuje tzv. bezbedna kuća za žrtve nasilja u Užicu.

Kako kaže koordinator užičkog SOS centra, 10 procenata svih poziva iziskuje direktnu intervenciju radi zaštite života žrtve, dok je mnogim drugima potreban savet i psihološka podrška. Da bi se bolje odgovorilo na potrebe ljudi koji se javljaju, SOS centar je osnovao mrežu ljudi koji se bave ovim slučajevima u svakoj od ovih opština. To su obučeni nastavnici, savetodavni stručnjaci i

Marija Terzić, dobrovoljac u SOS centru u Užicu odgovara na slučaj krize sa nasiljem u porodici.

zdravstveni radnici koji pomažu žrtvama nasilja u porodici. Pokrenuta je medijska kampanja pod nazivom "Svi moramo da znamo" da bi se pročuo glas o ovoj novoj mreži koja pruža podršku žrtvama nasilja u porodici.

Kako se medijska kampanja zahuktala, tako su i pozivi postali učestaliji. Do danas, dobro-

voljci su zabeležili više od 2000 poziva. Samo devet žrtava su bili muškarci; većina žrtava su žene sa decom. "Mi pomažemo žrtvama da shvate da nisu same i da mogu da preduzmu mere da zaštite i sebe i svoju decu," kaže koordinator SOS centra u Užicu. "Mi im pomažemo da uvide da je život bez nasilja moguć."

SOS centri su uspostavili veze i sa drugim institucijama, kao što je policija, zdravstveni centri i državni tužilac, kako bi se sprečilo zlostavljanje, kako bi se zaustavilo i kako bi se nasilnici krivično gonili i kaznili. U daljoj saradnji sa vladom Švajcarske i OSCE-om, SOS centri su pomogli u koordinaciji specijalne obuke održane za pripadnike policije u Požegi za intervencije u slučajevima nasilja u porodici.

Na makro nivou, partner USAID-a, ABA/CEELI je proizveo materijale za podizanje nivoa svesti o postojanju nasilja u porodici za sudije i tužioce u Srbiji. Da danas su skoro sve sudije za prekršaje koji su nadležni za oko 95 procenata slučajeva nasilja u porodici obučeni uz pomoć ovih materijala. Nastavlja se rad na unapređenju sposobnosti tužilaca u Srbiji da shvate žrtve nasilja u porodici i da se za njih zauzmu. Konačno, SAD pomaže da se u Srbiji stvori klima u kojoj će se nasilju u porodici otvoreno suprotstavljati i u kojoj će se ono krivično goniti. ■

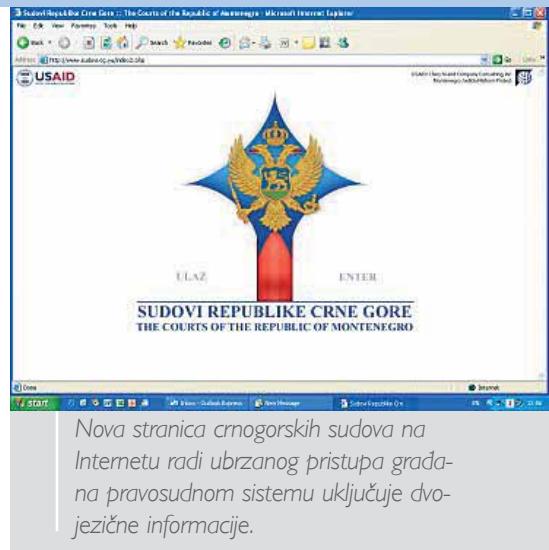
Poster za podizanje nivoa svesti u javnosti, koji je napravljen kao deo kampanje protiv nasilja u porodici u zapadnoj Srbiji pod naslovom "Svi moramo da znamo"

PODRŠKA SAD-A POMAŽE DA SE MODERNIZUJE SUDSTVO U CRNOJ GORI

Projekat reforme crnogorskog pravosudja koji finansira USAID, a sprovodi organizacija Checci and Company Consulting nedavno je zabeležio nekoliko važnih dostignuća. Septembra meseca, crnogorski sudovi su otvorili svoju prvu stranicu na Internetu (www.sudovi.cg.yu). Ovaj sajt opisuje crnogorski pravosudni sistem, njegovu istoriju, nadležnosti, kao i teritorijalnu raspoređenost. Da bi sudovi bili bliži građanima, na ovom sajtu nalaze se i biografije i fotografije sudija i viših funkcionera. Na samom sajtu nalaze se i relevantni zakoni, sudska praksa, propisi i obaveštenja o sudske takse. U delu koji se može skinuti sa ovog sajta ("download") nalaze se važni obrasci za jednostavnije molbe, žalbe i ugovore. U karakteristike ovog sajta spadaju i sveobuhvatni rečnik pravnih izraza, odgovori na pitanja koja se najčešće postavljaju i funkcija za komentare korisnika. U prvoj nedelji ovaj sajt je zabeležio više od 2 hiljade poseta.

Oktobra meseca ljudi u pravosudu su proslavili i završetak renoviranja Osnovnog suda u Kotoru, primorskom gradu u Crnoj Gori. Crnogorski osnovni sudovi obrađuju neverovatno veliki broj građanskih i krivičnih predmeta i već dugo pate od zagrešenja, nedekvalitativne tehnologije i derutnog fizičkog okruženja. USAID je finansirao kompletno fizičko renoviranje Osnovnog suda u Kotoru. Ovde je uključeno uvođenje kompjutera i umrežavanje, koji su neophodni za komunikaciju sa drugim sudovima u crnogorskom pravosudnom sistemu; šalteri za prijem, kojima se pružaju bolje usluge korisnicima i značajno unapređenje same zgrade. Ovo poboljšanje će u mnogome doprineti sposobnosti Osnovnog suda da brže rešava slučajevе i građanima pruži blagovremene sudske usluge.

Projekat reforme crnogorskog pravosuda, finansiran od USAID-a, još od 2003, pomaže

Crnoj Gori da ojača svoj pravosudni sistem. Svako postignuće ovog projekta stavlja crnogorsko pravosuđe u bolji položaj da opslužuje svoje građane i pojačava poverenje u pravni sektor zemlje. ■

USAID I SAVET ZA EKONOMSKI RAZVOJ PLAĆA SE UDRUŽUJU

NOVA ZELENA PIJACA OTVARA RADNA MESTA I POBOLJŠAVA KVALITET ŽIVOTA U ZAJEDNICI

Kao podrška radu crnogorskih opština i podizanja životnog standarda u njima, USAID se udružio sa Savetom za ekonomski razvoj Plava radi rešavanja pitanja loše higijene, ograničenog prostora, i neregulisane prodaje poljoprivrednih proizvoda na otvorenim pijacama u gradu. Ova pijaca, kao centar lokalne trgovine, predstavlja nezaobilazno mesto za lokalne poljoprivrednike, prodavce kao i za stanovništvo. Međutim, ta pijaca se nalazila na napuštenom placu u centru grada. Higijenski uslovi su bili loši, prostor je bio ograničen i omogućavao je nekontrolisanu i nedozvoljenu prodaju poljoprivrednih proizvoda i stoke. Prehrambeni proizvodi su izlagani uz stoku i otrvne hemikalije čime je zdravlje ljudi u

zajednici bilo ozbiljno ugroženo.

Da bi se izgradila nova, bezbednija i propisna pijaca, Savet za ekonomski razvoj Plava se udružio sa članovima zajednice, opština Plav, Ministarstvom poljoprivrede, Udržanjem poljoprivrednih proizvoda Plava i organizacijom komunalnih preduzeća u Plavu. Njihov cilj je bio da se obezbedi bezbedna, higijenska, prostrana zelena pijaca koja je u stanju da opsluži do 12 hiljada direktnih korisnika, kao i povećanje poljoprivredne proizvodnje i prodaje.

Ova nova pijaca zauzima dodeljeni joj prostor u centru opštine Plav. Uz značajno poboljšani izgled i unapređenju opštinsku infra-

struktuру, ovaj projekat rekonstrukcije pijace doveo je i do otvaranja šest novih radnih mesta. Preko USAID-a, narod Amerike je sponzorisao uklanjanje tezgi sa stare pijace kao i izgradnju nove dvospratne zgrade površine 1300 kvadratnih metara na novoj pijaci. Savet za ekonomski razvoj Plava je takođe obezbedio sredstva da se pokrije veliki deo troškova ovog projekta.

Nova pijaca je otvorena šest dana u nedelji i pruža bezbedniji prostor za kupovinu poljoprivrednih proizvoda i robe za domaćinstva. Anela Cekić, stanovnica Plava kaže: "Pijaca je uređenija. Prodavci voća i stoke su razdvojeni, a ne postoji više ni opasnost da mogu sestrići udari auto prilikom kupovine. ■

NA POZORNICU STUPAJU ETNOGRAFSKI UMETNIČKI RADOVI

MODNA REVIJA BACA REFLEKTORE NA TRADICIONALNE SRPSKE RUKOTVORINE

USAID-ov Program revitalizacije zajednica demokratskim delovanjem (CRDA) u Srbiji je započet 2001. godine. Jedna od oblasti koje su ovim programom naglašene jeste i narodna umetnost i zanatstvo kojima USAID pomaže tako što unapređuje iznošenje ovih proizvoda na tržište, njihovu prodaju i standardizaciju kvaliteta u srpskoj zanatskoj zajednici.

Oktobra meseca USAID je proslavio formiranje profesionalne organizacije zanatlja koja je uključila skoro 300 članova, ljudi koji se bave tradicionalnim rukotvorinama. Centar ove organizacije je u Zemunu, delu istočnosrpskog nacionalno raznolikog regiona Vojvodine. Ova organizacija je nazvana Etno-mreža i kombinuje savremeni marketing odevnih predmeta sa tradicionalnim srpskim umetničkim zanatima tako što ove autentične rukotvorine prikazuje na modnoj reviji. Manekenke obučene u rukom tkane modele pletilja i vezilja iz Etno-mreže prolazile su pistom i zabavljale publiku u kojoj su bili i srpski princ Aleksandar Karadorđević i princeza Katarina, predstavnici svih nivoa srpske vlade kao i brojni predstavnici međunarodne diplomatske zajednice.

Ova modna revija privukla je značajnu međijsku pažnju na Etno-mrežu čije se uglavnom žensko članstvo nada da će njihovo udruženje pomoći da se otvore bolje prilike za iznošenje ovih rukotvorina na domaći i međunarodno tržište. Članice Etno-mreže se bave ručnim tkanjem, pletenjem, vezom i proizvode čitav niz artikala koji su karakteristični za srpsko kulturno nasleđe.

Manekenka obučena u rukom tkani model pletilja i vezilja iz Etno-mreže

Njihovi unikatni proizvodi će se iznositi na tržište sa znakom "Etno-mreža" i potvrdom o originalnosti, a pakovanje je osmišljeno i obezbeđeno kao poklon američkog naroda preko programa CRDA. Ova grupa dobija pomoć u vidu strateškog tržišnog planiranja i standardizacije kvaliteta preko lokalnih konsultanata za marketing.

Program CRDA koji se u Vojvodini i istočnoj Srbiji realizuje uz pomoć organi-

zacije American Development Fondation (ADF), veliki značaj pridaje poboljšanju života proizvođača sa niskim prihodima u regionalnoj zanatskoj industriji tako što će se obnoviti i rehabilitovati lokalna tržišta i obezbediti izlaz na tržišta izvan granica zemlje. Preko pomoći koju daje USAID, članovi zadruga zanatlja kao što je Etno-mreža obezbeđuju sredstva koja su potrebna da njihove rukotvorine ne budu samo hobi kojim prekraćuju vreme. ■

VESTI UKRATKO

Unapređenje etnografskog i turističkog sektora u Srbiji

Istočna Srbija ima ogroman potencijal za razvoj turizma. Prepoznajući ovo, USAID-ov Program revitalizacije zajednica demokrat-

skim delovanjem (CRDA) usmerava pažnju na pomoć ovoj industrijskoj grani, njenom razvoju i plasmanu na tržistu. American Development Fondation (ADF) koja sprovodi program CRDA u istočnoj Srbiji, pomogao je da se po prvi put u istoriji u Kladovu organizuje regionalni etno festival istočne Srbije. Na ovom festivalu sudjelovalo je više od 6 hiljada posetilaca i više od 2000 volontera iz 26 opština prikazujući talent više od 40 muzičkih i plesnih grupa. Regionalne zanatlje su prikazale više od 240

ručnih radova na izložbenim štandovima.

Ovaj festival je pomogao i da se u pet opština koje se nalaze uz reku Dunav (Veliko Gradište, Golubac, Majdanpek, Kladovo i Negotin) osnuje radna grupa za razvoj turističkog sektora. Na prvom sastanku ove radne grupe predstavnici udruženja za razvoj ovih gradova, opštinske uprave, nacionalni parkovi i rezervati, medijske kuće i vlasnici preduzeća usaglasili su se da rade na razvoju turizma za dobrobit ekonomskog razvoja ovog regiona.

MLADI ODLIKAŠI GAJE PROFIT I DOBIJAJU NAGRADU ZA "NAJBOLJE PREDUZEĆE"

Srdan Obradović, sedamnaestogodišnji učenik srednje škole iz Aleksandrovca, grada na jugu Srbije, očigledno je prirođeno nadaren za biznis. Njegov talent je odlučio da bude imenovan za direktora Agrikole, preduzeća koje su osnovali Mladi odlikaši iz njegove škole.

Mladi odlikaši je međunarodni program koji je posvećen gajenju preduzetničkog duha kod srednjoškolaca, koji im daje stvarno, životno iskustvo za planiranje, organizaciju i vodenje poslovanja. Za Obradovića i njegove školske drugove, ovo poslovanje bilo je preduzeće Agrikola, koje se bavi uzgajanjem cveća i uređenjem zemljišta koje je zapravo imalo samo biznis plan i predani tim od 16 zaposlenih.

Članovi Agrikole su se uskoro pokazali snažljivima i efikasnim u postavljanju temelja za poslovni uspeh. Oni su krov svoje škole ubrzo preobratili u staklenik za cveće i rasad pa su se bacili na razvoj plana za izlazak na tržiste. Marketinški tim Agrikole je kao svoju ciljnu grupu prepoznao lokalna privatna i javna preduzeća i osmislio promotivnu strategiju da bi privukao pažnju tih klijenata.

Zaposleni učenici u Argikoli sade biljke i cveće u ispred svoje školi u južnoj Srbiji

Njihov vredni rad je nagrađen kada je Vino Župa, najveće preduzeće u Aleksandrovcu i jedan od najvećih srpskih proizvodača sokova i vina angažovao Agrikolu da uredi njihovo centralno dvorište.

Ovaj prvi klijent obezbedio je malu zaradu koju su u Agrikoli odmah uložili u promociju i u unapređenje staklenika. "Važno je da se stekne ime, tako da iduće godine imamo

dovoljno klijenata da možemo da svoju proizvodnju povećamo do maksimuma," kaže Obradović. Da bi se odužili svojoj školi i da bi izgradili renome svoje firme, zaposleni u Argikoli su se dogovorili da za školsku kuhinju finansiraju neka higijenska poboljšanja.

Zaposleni u Argikoli, srednjoškolci, pripremaju se za proleće kada očekuju da im se inventar i broj klijenata naglo povećaju. U međuvremenu, ovo preduzeće tokom zime zaraduje tako što gaji i prodaje krompir na lokalnoj pijaci. Agrikola očekuje da proda oko 2000 kilograma krompira ove zime.

Kao dodatno priznanje za zalaganje zaposlenih, Agrikola je na godišnjem takmičenju Mladih odlikaša Srbije nagrađen kao najbolje učeničko preduzeće u 2005. godini.

Mreža Mladih odlikaša u Srbiji nastavlja da raste zahvaljujući USAID-ovom Programu revitalizacije zajednica demokratskim delovanjem (CRDA) i onima koji taj program primenjuju. Program Mladih odlikaša iz koga je izniklo i preduzeće Agrikola sprovodi Mercy Corps (MCI) kao deo napora USAID-a da se razviju preduzetničke veštine mlađih u Srbiji. ■

TRADICIONALNO SUPROTSTAVLJENE ORGANIZACIJE SE UJEDINJUJU ZA ZAJEDNIČKU DOBROBIT CRNA GORA RAZMATRA NACRT ZAKONA O REŠAVANJU RADNIH SPOROVA

Radeći u saradnji sa USAID-ovim programom Partnerstva za unapređenje politika, Unija crnogorskih poslodavaca i Savet sindikata Crne Gore nedavno su sastavili nacrt zakona o rešavanu radnih sporova i arbitraži. Ovaj nacrt zakona bi pomogao da se smanje prepreke razvoju poslovanja i direktnim inostranim ulaganjima. Pošto je pregledao predloženi zakon, Ministar rada Crne Gore mu je pružio podršku i obećao da će ga staviti na dnevni red za skupštinsku

raspravu početkom 2006. godine.

Nacrt zakona pokušava da uspostavi delotvorne mehanizme za posredovanje u radnim sporovima bez posezanja za medijacijom na sudu, što je trenutno jedini način za rešavanje radnih sporova u Crnoj Gori. Sve veći broj predmeta iz radnih sporova one-mogućava sudovima da te predmete rešavaju blagovremeno i efikasno, čime se stvaraju prepreke direktnim inostranim ulaganjima.

Nacrt zakona bi omogućio da se radni sporovi rešavaju izvan pravosudnog sistema.

Nacrt ovog zakona pripremljen je u saradnji sa Trgovinskom komorom Crne Gore i stručnjacima Medunarodne organizacije rada Ujedinjenih nacija. Američki centar za međunarodnu radničku solidarnost pomogao je da se spoje sindikati i unija poslodavaca, dve tradicionalno suprotstavljene organizacije i da skupa rade na ovom pitanju. ■

DOLAZAK KUĆI:

ČETRDESET PORODICA DOBIJA RENOVIRANE STANOVE

Troškove renoviranja novih stanova podelili su USAID i srpska opština Mladenovac

Opština Mladenovac koja se nalazi južno od Beograda nedavno je dodelila 40 renoviranih stanova izbeglicama, interno raseljenim licima i lokalnom ugroženom stanovništvu. Krajem oktobra meseca, novim stanarima su ključeve novih domova predali ambasador SAD Majkl C. Polt i predsednik opštine Mladenovac Zoran Kostić.

Ovi stanovi, koji se nalaze u dve sveže renovirane stambene zgrade, samo su jedan od najnovijih rezultata uspešne saradnje između USAID-ovog Programa revitalizacije zajednički demokratskim delovanjem (CRDA), koji je započet u Mladenovcu 2004. godine i mladenovačkog gradskog urbanističkog zavoda. Pošto su građevinari ove zgrade napustili pre više godina, one su potpuno renovirane kako bi pružile trajni smeštaj stanarima bez krova nad glavom. Mladenovački gradski urbanistički zavod je u projekat renoviranja

Majkl C. Polt, ambasador SAD i predsednik opštine Mladenovac Zoran Kostić predaju ključeve stana novim stanarima

uložio 468 hiljada dolara koliko je obezbeđio i američki narod preko USAID-a da se ovo renoviranje završi. Partner USAID-a, ACD/VOCA je upravljao projektom koji je ukupno koštao 956 hiljada dolara.

Preseljenje lokalno ugroženih lica, interno

raseljenih lica i izbeglica i dalje predstavlja prioritet za USAID. U Mladenovcu je ovo uspešno preseljenje omogućilo da se dalje radi ka još jednom važnom cilju koji je zajednički za SAD i Srbiju: podizanju životnog standarda i boljim mogućnostima za zapošljavanje svih građana. ■

VESTI UKRATKO

Svetska banka svrstava Srbiju u najuspešnije reformatore poslovanja
Izveštaj Svetske banke o poslovanju za 2006. godinu navodi Srbiju kao vodećeg

reformatora godine. Ova zemlja je napravila veliki pomak u smanjivanju ograničenja koja se postavljaju na potencijalna i postojeća preduzeća uključujući i osnivanje Agencije za privredne registre Srbije. Ova Agencija je počela sa radom januara 2005. godine, a do oktobra je već registrovala 8100 novih privrednih subjekata. Po starom srpskom sistemu koji je bio baziran na sudu, tokom cele 2004. godine bilo je registrovano samo 6329 novih preduzeća. U ostala dostignuća

spadaju smanjenje vremena potrebnog za registrovanje nove firme sa 51 na 15 dana, kao i smanjenje prosečnog broja dana za realizaciju ugovora sa 1028 na 635. USAID je odigrao i ključnu ulogu u pomaganju Srbiji da postigne ove rezultate kroz Projekt ekonomске politike za ekonomsku efikasnost (EPEE), kao jednom od mnogih načina na koji američki narod pomaže ekonomski rast i razvoj ove zemlje.

Ambasada SAD
Misija USAID
Kneza Miloša 50
11 000 Beograd, Srbija i Crna Gora

Tel: (381-11) 306-4919
Faks: (381-11) 361-8267
info-serbiamontenegro@usaid.gov
<http://www.usaid.org.yu>